

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 389. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357318768/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

med gule Prikker, et Par grønne Tøfler, en Nathue og nogle Piber med lange Rør. Iført sin nye Herlighed, røgende af den længste Pibe, han kan finde, tilbringer han nogen Tid i stille Ørkesløshed, rykkende alle Kartofflerne og Grøntsagerne op af sin Have og plantende Blomster i Stedet, Iyttende med Henrykkelse efter fjerne Jagthorns- og Posthorns-Toner, hver Morgen ydmygt læggende sin Buket paa et Stenbord, hvor hans Dame vil finde den, indtil hun endelig forsvinder fra hans Synskres. Som han en skøn Dag nu sidder alene med sin Regnskabsbog og sin støvede Citer, falder en Morgenstraale fra Vinduet netop blinkende over dens Streng. «Det gav en rigtig Klang i mit Hjerte. Ja kom kun, du tro Strengelag, vort Rige er ikke af denne Verden.» Saa forlader han Regnskabsbog, Slobrok, Tøfler og Piber for at vandre ud i den vide, vide Verden, først til Italien.

Døgenigten er nu den mest pudserligt kejtede og barnagtige Mathis, man kan finde; sjæleligt talt er han ti Aar gammel og bliver aldrig ældre. I enkelte vanskelige Forhold, hvor hans Uskyld fristes, er han kysk af Uerfarenhed, som en af H. C. Andersens Helte, Improvisatoren eller O. T. Han aner aldrig, hvad der hænder ham. Alt foregaar med ham uden Indgriben fra hans Side. Omkring ham grupperer sig lutter Personer, der driver ligesaa frie Bestillinger som han, Malere, der rejser til Italien, en Kunstaer, der bortfører sin Dame, Musikanter, som drager fra By til By, og Studenter paa Fodvandring, syngende Studentervisere. Overfor dette søgende og flakkende Liv tager det daglige sig selvfølgelig ud som en evindelig Ensformighed. Da Helten kommer tilbage til sin Fødeby, finder han den ny Rodemester i sin Dør, iklædt den samme Slobrok med Prikker, de samme Tøfler o. s. v. Det er Situationen i Heibergs *Aiferne* mellem Grimmemann og Mannegrinn. Efter hele sit Liv igennem at have søgt sin blaa Blomst, finder han hende i sit Hjem, og den første Henrykkelse skildres spøgende, næsten i den Manér, H. C. Andersen senere slaar ind paa, saaledes: «Jeg var saa vel tilmode over, at hun snakkede saa muntert og fortroligt med mig; jeg havde kunnet høre paa hende lige til Morgenstunden. Jeg var saadan rigtig fornøjet i min Sjæl og trak en Haandfuld Krakmandler op af Lommen, som jeg havde bragt med fra Italien; hun tog ogsaa af dem, vi knækkede dem og saa tilfredse ud i den stille Egn.»

Døgenigten er her en Repræsentant for den romantiske Søgen

og Higen, omtrent som hos os de unge Elskere er det i Heibergs Ungdomsarbejder *Dristigt vovet, halvt er vandet* og *Pottemager Walter*. Han er Talsmand for de brødløse unyttige Kunster og den uendelige Længsel.

Den uendelige Længsel! Man fastholde dette Ord; paa den er det, den romantiske Poesi er bygget. Ogsaa i Danmark træffer man i et vist Tidsrum den frie Vandrelyst og dens Længsel gjort til Livskilden. Først Udvé, saa Hjemvé. Man tænke et Øjeblik paa en Forfatter som Goldschmidt, hvis hele Poesi i Virkeligheden har sin Oprindelse i Længsel, i »sugende Savn» for at bruge et af hans egne Yndlingsudtryk. Eller man gaa tilbage til saadanne Tvillingaander som Poul Møller og Christian Winther, og man vil finde samme Retning og samme Forbillede.

Poul Møllers Type, det er *Den krøllede Frits*. Bonde-drengens Sang:

Farvel! min velsignede Fødeby,
min Moders Gryde ryger i Sky,
min Faders Kyie gumler i Stald,
min Søsters Hane sover paa Hald,
jeg vil løbe min Vej

indeholder lutter Udvé.

Denne Sang vækker Vandrelysten hos den krøllede Frits, og han begiver sig paa Vej for at opsøge »den ubekendte Skønne». Han finder først Marie, saa Sophie, og ægte romantisk ender Fortællingen midti, thi denne Flakken og Søgen kan fortsættes i det Uendelige, saa længe den ungdommelige Længsel holder ud.

Den eneste egenlige Type, Chr. Winther har dannet, det er Folmer Sanger i *Hjortens Flugt*. Denne Skikkelse, i hvilken Winthers Poesi er legemliggjort, er i Et og Alt den romantiske Ubundethed som Person. Grundtemaet er her den romantiske Uro og Søgen, Vilkaarlighed og Længsel, Trangen til at strække sig frit under Trækronerne og lytte efter Kildevældets Tale, til ustadig og rastløs at vandre og flakke om under Sang. Folmers sidste Vise er et sandt Romantikens Program.

En fin elskværdig Sanselighed danner her det nye varierende Element i Modsætning til den grovkornede Sundhed og Drøjhed, som Poul Møller har givet sin Frits med af sit Eget. Men mest betegnende er dette romantiske Træk hos Poul Møller, netop fordi hans Sundhed forøvrigt saa let bringer til at overse det